

ISSN 2695-1584 (Print)
ISSN 2695-1592 (Online)
DOI:10.52058/2708-7530-2023-1(20)

VĚDA A PERSPEKTIVY

№ 1 (20)
2023

ISSN 2695-1584 (Print)

ISSN 2695-1592 (Online)

DOI: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-1\(20\)](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-1(20))

Věda a perspektivy

N° 1(20) 2023

Praha, České republika
2023

Multidisciplinární mezinárodní vědecký magazín "Věda a perspektivy" je registrován v České republice. Státní registrační číslo u Ministerstva kultury ČR: E 24142. № 1(20) 2023. str. 323

Zveřejněno rozhodnutím akademické rady Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. (zápis č. 25/2023 ze dne 23. leden 2023)

Vydavatel:

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. , Česká republika
International Economic Institute s.r.o. Praha, České republika se sídlem
V Lázních 688, Jesenice 252 42
IČO 03562671 Praha, České republika
zastoupen Mgr. Markétou Pavlovou

Časopis vychází v rámci práce vydavatelské skupiny „Scientific Perspectives“ a s vědeckou podporou: veřejné organizace „Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration“, veřejné organizace „Association of Scientists of Ukraine“, Institut filozofie a sociologie Ázerbájdžánu Národní akademie věd (Baku, Ázerbájdžán)

Časopis je zařazen do mezinárodní vědeometrické databáze Index Copernicus (IC), mezinárodního vyhledávače Google Scholar a do mezinárodní vědeometrické databáze Research Bible

Šéfredaktor:
Karel Nedbálek - doktor
práv, docent (Zlín, Česká
republika)

Zástupce šéfredaktora:
Markéta Pavlova - ředitel,
Mezinárodní Ekonomický
Institut (Praha, České
republika)

Dina Dashevskaya - geolog,
geochemist Praha, Česká
republika (Jeruzalém, Izrael)

Členové redakční rady:

- Humeir Huseyn Achmedov** - doktor pedagogických věd, profesor (Baku, Ázerbájdžán)
Jurij Kijkov - doktor informatiky, dr.h.c. v oblasti rozvoje vzdělávání (Teplice, Česká republika)
Vladimír Bačišin - docent ekonomie (Bratislava, Slovensko)
Peter Ošváth - docent práva (Bratislava, Slovensko)
Dina Dashevsky - geolog, geochemik Praha, Česká republika (Jerusalem, Israeli)
Yevhen Romanenko - doktor věd ve veřejné správě, profesor, ctěný právník Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)
Iryna Zhukova - kandidátka na vědu ve veřejné správě, docentka (Kyjev, Ukrajina)
Oleksandr Datsiy - doktor ekonomie, profesor, čestný pracovník školství na Ukrajině (Kyjev, Ukrajina)
Badri Getchbaya - doktor ekonomie, profesor, docent na Batumi State University. Shota Rustaveli (Gruzie)
Laila Achmetová - doktorka historických věd, profesorka politologie, profesorka UNESCO, mezinárodní žurnalistiky a médií na žurnalistické fakultě Kazašské národní univerzity (KazNU). al-Farabi (Kazachstán)
Oleksandr Nepomnyashy - doktor věd ve veřejné správě, kandidát ekonomických věd, profesor, řádný člen Vysoké školy stavební Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)
Michał Tomasz - doktor věd, docent katedry geografie regionálního rozvoje, University of Gdańsk (Polsko)
Vladislav Fedorenko - doktor práv, profesor, DrHb - doktor habilitace práva (Polská akademie věd), čestný právník Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)

Články jsou vyvěšeny v redakci autora. Za obsah a pravopis zaslaných materiálů odpovídají autoři

OBSAH

SÉRIE “Ekonomika”

- Solomiia Matsola** 8
*UKRAINE’S EXPORT OF GOODS UNDER WAR CONDITIONS:
ANALYSES OF STATE AND PROBLEMS*
- Olena Shtepa** 17
*APPLICATION OF PROJECT MANAGEMENT APPROACHES IN
RUNNING AN ORGANIZATION IN MODERN CONDITIONS*
- Олена Непочатенко, Петро Бечко, Ольга Пономаренко** 28
КЛАСИФІКАЦІЯ РИЗИКІВ АГРОСТРАХУВАННЯ

SÉRIE “Veřejné správy”

- Yuri Kalnysh** 38
*PROBLEMS AND PROSPECTS OF INSTITUTIONALIZATION OF
POLITICAL ANALYTICS IN THE PUBLIC ADMINISTRATION OF UKRAINE*
- Любов Лукашенко** 47
*УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В
УМОВАХ ВІЙНИ*

SÉRIE “Pedagogika”

- Наталія Давидова** 60
*КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ РІВНІВ СФОРМОВАНOSTI
МЕДІАКУЛЬТУРИ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ
ОСВІТИ*
- Леся Паршукова, Сергій Паршуков** 74
*ДОПОВНЕНА РЕАЛЬНІСТЬ ЯК СПОСІБ УРІЗНОМАНІТНЕННЯ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ*
- Надія Стеценко** 84
*ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ СФОРМОВАНOSTI ГУМАНІСТИЧНИХ
ВІДНОСИН ТА ЦІННОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ЛОГОПЕДІВ*

Тетяна Філімонова

98

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ

SÉRIE “Právní vědy”

Наталія Добрянська, Максим Федоренко

111

ПРАВО НА ПРАЦЮ ТА ПРАВО НА РІВНИЙ ДОСТУП ДО ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ У ТРАНСФОРМАЦІЙНИЙ ПЕРІОД: СПІЛЬНЕ, ВІДМІННЕ, ДИСКУСІЙНЕ

Ірина Казанчук

122

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ МЕТОДУ ПЕРЕКОНАННЯ В СФЕРІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ

Юлія Комаринська

134

РОЛЬ КОМПЛЕКСНОСТІ У МЕТОДИЦІ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ДОМАШНІМ НАСИЛЬСТВОМ

Катерина Мулик

148

ПРОБЛЕМИ ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧОЇ РОЗШУКОВОЇ ДІЇ ОБШУКУ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Андрій Олійник, Володимир Канцір

156

ГЕНЕЗА КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Андрій Синовєрський

170

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПЛАНУВАННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ВЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ЗЛОЧИННИМИ ГРУПАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Анна Абдель Фатах

183

ПРАВО ДИТИНИ НА УЧАСТЬ У СІМЕЙНИХ СПОРАХ: ПРОБЛЕМИ ПРАКТИЧНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

SÉRIE “Filosofické vědy”

Лада Прокопович

194

АНТИЧНІ ВИТОКИ ТЕАТРАЛЬНОСТІ ФІЛОСОФСЬКИХ ДИСКУСІЙ ТА ПОВЕДІНКОВИХ ПРАКТИК

SÉRIE “Informační technologie”

- Олександр Кізляр** 204
*ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ
«РОЗУМНЕ МІСТО»: КРАЩІ ПРАКТИКИ ТА ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ*

SÉRIE “Zeměpis”

- Ірина Нетробчук, Лариса Чижевська, Зоя Карпюк, Роман Качаровський,
Сергій Ковальчук, Олег Мельник, Сергій Полянський** 218
*ПРИРОДНИЙ РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МАЛИХ РІЧОК
МАНЕВИЦЬКОЇ ТГ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО
ЗБЕРЕЖЕННЯ*

- Валентина Стельмах, Володимир Юровчик, Роман Качаровський,
Олег Мельник, Лариса Чижевська, Сергій Полянський,
Тетяна Полянська, Олена Антипюк** 237
*СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РАЦІОНАЛЬНОГО
ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНОГО РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
СТАРОВИЖІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ВОЛИНСЬКОЇ
ОБЛАСТІ*

SÉRIE “Historické vědy”

- Тетяна Школьнікова** 254
*ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ТА ТРАДИЦІЇ ВІННИЦЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. М. І. ПИРОГОВА*

SÉRIE “Umění”

- Олена Якимчук** 273
*ХОРОВА МУЗИКА ДЛЯ ДІТЕЙ У ТВОРЧОСТІ ОЛЕНИ ІЛЬНИЦЬКОЇ:
НА ПЕРЕТИНІ ВІТЧИЗНЯНИХ ТРАДИЦІЙ*

SÉRIE “Politologie”

- Тетяна Кухоцька** 284
*ВПЛИВ УКРАЇНСЬКИХ РЕВОЛЮЦІЙ ТА ВІЙНИ НА РОЗВИТОК
УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ*

SÉRIE “Psychologie”

Олена Праченко, Тетяна Ханецька

298

*СТАВЛЕННЯ МАТЕРІ ДО ДИТИНИ ЯК ФАКТОР ВИНИКНЕННЯ
ПСИХОСОМАТИЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО
ВІКУ*

SÉRIE “Pracovní právo”

Надія Левицька

310

ПРАВОВА ПРИРОДА ДИСТАНЦІЙНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ

SÉRIE “Zeměpis”

[https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-1\(20\)-218-236](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-1(20)-218-236)

Ірина Нетробчук

*кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії
географічного факультету,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-8633-7426>*

Лариса Чижевська

*кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії
географічного факультету,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-6705-3460>*

Зоя Карпюк

*кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії
географічного факультету,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-8073-3129>*

Роман Качаровський

*магістр географії, інженер II категорії навчальної лабораторії
краєзнавчих атласів кафедри фізичної географії географічного факультету,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-6096-4800>*

Сергій Ковальчук

*магістр географії, старший лаборант кафедри фізичної географії
географічного факультету,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-0015-1541>*

Олег Мельник

*кандидат географічних наук, асистент кафедри фізичної географії,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-1584-2943>*

Сергій Полянський

*кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії
географічного факультету,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-8666-7695>*

ПРИРОДНИЙ РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МАЛИХ РІЧОК МАНЕВИЦЬКОЇ ТГ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ЗБЕРЕЖЕННЯ

Анотація. Уточнено сутність понять «рекреаційні ресурси», «рекреаційний потенціал», «рекреаційне навантаження» та «рекреаційна ємність» відповідно до особливостей досліджуваної території. Узгоджено поняття «рекреаційні ресурси» та «рекреаційний потенціал». Охарактеризовано взаємозв'язок між «рекреаційним навантаженням» та «рекреаційною ємністю». Як наслідок, природний рекреаційний потенціал басейну малих річок Маневицької ТГ було визначено як рекреаційну ємність територій об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ). Узагальнено інформацію щодо басейнів малих річок та їх морфометричних показників. Описано клімат Маневицької ТГ у річному та сезонному часових зрізах на прикладі лише 2022 р., а не 30-річного періоду усереднення, оскільки, впродовж останніх років спостерігається значні зміни регіонального клімату та відхилення від кліматичної норми. Охарактеризовано об'єкти ПЗФ малих річок, зосереджено увагу на їхньому біологічному різноманітті. Враховано особливості сучасних методик обчислення рекреаційної ємності, існуючих нормативів одномоментного та тривалого рекреаційного навантаження. Враховуючи високу частку низькобонітетних лісових насаджень, з метою обмеження ймовірності значного прояву рекреаційної дигресії, було обрано максимально жорсткі нормативи рекреаційного навантаження. Використовуючи ці нормативи, обчислено фактичну рекреаційну ємність об'єктів ПЗФ Маневицької ТГ. Оскільки рекреаційне навантаження на об'єкти ПЗФ дещо знижує фактичний ступінь охорони, запропоновано заходи оптимізації їх функціонування та рекреаційного використання.

Ключові слова: децентралізація, територіальна громада, природно-заповідний фонд, рекреаційний потенціал, річки, озера, природно-заповідні об'єкти, р. Стир, р. Стохід, Маневицька ТГ, Камінь-Каширський район, Волинська область.

Iryna Netrobchuk

Candidate of Geographical Sciences, Associate Professor of the Department of Physical Geography, Faculty of Geography, Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-8633-7426>

Larysa Chyzhevska

Candidate of Geographical Sciences, Associate Professor of the Department of Physical Geography, Faculty of Geography, Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-6705-3460>

Zoia Karpiuk

Candidate of Geographical Sciences, Associate Professor of the Department of Physical Geography of Faculty of Geography, Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-8073-3129>

Roman Kacharovskiy

Master of Geography, Engineer of the II category of the educational laboratory of local lore atlases of the Department of Physical Geography, Faculty of Geography, Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-6096-4800>

Serhiy Kovalchuk

Master of Geography, senior laboratory assistant of the Department of Physical Geography, Faculty of Geography, Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-0015-1541>

Oleg Melnyk

*Candidate of Geographical Sciences, Assistant of the
Department of Physical Geography, Faculty of Geography,
Lesya Ukrainka Volyn National University,
Lutsk, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-1584-2943>*

Serhiy Polyansky

*Candidate of Geographical Sciences, Associate Professor of the
Department of Physical Geography, Faculty of Geography,
Lesya Ukrainka Volyn National University,
Lutsk, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-8666-7695>*

NATURAL RECREATION POTENTIAL OF SMALL RIVERS OF THE MANEVYTSKA TC OF THE VOLYN REGION AND WAYS OF ITS PRESERVATION

Abstract. Some theoretical aspects of the definition of «recreational resources», «recreational potential», «recreational load» and «recreational capacity» are considered. The concept of «recreational resources» in the process of research was narrowed to the quantitative form of the concept of «recreational potential». The relationship between «recreational load» and «recreational capacity» is characterized. As a result, the natural recreational potential of the basins small rivers of the Manevytska TC was defined as the recreational capacity of the territories of the objects of the nature reserve fund (NRF). Information about small rivers and their morphometric indicators is summarized. The climate of the Manevytska TC has been described in the annual and seasonal time sections on the example of only 2022, not the 30-year averaging period, since, over the last years, significant changes in the regional climate and deviation from the climatic norm have been observed. The objects of NRF of small rivers are characterized, focusing on their biological diversity. The peculiarities of modern methods of calculating recreational capacity, existing standards of one-moment and long-term recreational load are considered. Considering the high proportion of low-bonitet forests, in order to limit the probability of a significant manifestation of recreational digression, the most rigid standards of recreational load were chosen. Using these standards, the actual recreational capacity of the objects of the NRF of the Manevytska TC. Since the recreational burden on PFP objects will slightly reduce the actual degree of protection, measures of optimization of their functioning and recreational use are proposed.

Keywords: decentralization, territorial community, nature reserve fund, recreational potential, rivers, lakes, nature reserve objects, Styr river, Stokhid river, Manevtyaska TC, Kamin-Kashirsky district, Volyn region.

Постановка проблеми. Рекреаційне природокористування є важливим компонентом економічної діяльності сучасної цивілізації західного типу. Це комплексна галузь, що в першу чергу забезпечує відпочинок людини, відтворення та зміцнення індивідуального й суспільного здоров'я (фізіологічного, психологічного, ментального, соціального) шляхом безпосереднього використання не тільки відповідних природних ресурсів (мінеральних вод, лікувальних грязей тощо), а й природних умов, зокрема, клімату. Загалом, *якість* природних умов не зменшується у процесі їх безпосереднього використання. Але організація процесу їх використання потребує створення відповідних засобів – закладів розміщення, відповідної логістики (напр., трансфер), освоєння нових рекреаційних об'єктів. Таким чином, у результаті масового споживання рекреаційних ресурсів – матеріальних та нематеріальних – неминуче відбувається трансформація навколишнього природного середовища, антропогенний чинник стає локально домінуючим. Оскільки надзвичайно широке поняття *«рекреаційні ресурси»* охоплює природні ресурси, природні умови, природні об'єкти, а також всі соціальні та історико-культурні здобутки людства, його замінюють своєрідним проєктивним поняттям – *«рекреаційний потенціал»*, що уособлює кількісні параметри можливості організації рекреаційного природокористування, напр., кількість рекреантів, що можуть одночасно скористатися рекреаційними послугами в межах якогось об'єкта чи постійного або тимчасового місцезрештування, середньорічна пропускна здатність (осіб/рік), тривалість перебування рекреантів на одиницю часу та площі (осіб·год/га), швидкості відтворення природних ресурсів (темпи відновлення запасів мінеральних, лікувальних грязей, оновлення піску на прибережних зонах). У цій статті предметом дослідження є природний рекреаційний потенціал малих річок. Рекреація в межах малих річок може здійснюватися в різних формах: активний і пасивний відпочинок у межах прибережної частини та самому руслі, а також перебування у природних атракціях в межах басейнів водозбору. В межах Маневицької ТГ такими атракціями, другими за значенням після самих малих річок, є об'єкти ПЗФ. Основною причиною їх створення є запобігання місцевому прояву негативного впливу антропогенного навантаження, в результаті якого змінюється природна функціональна та просторова структура геосистем, компоненти ландшафтів порушуються (зменшується біорізноманіття, фітоценози втрачають здатність до самовідтворення, ґрунтовий профіль стає менш потужним, знижується

вологоємність та акумулятивні властивості, негативних ознак набуває динаміка стоку поверхневих та підземних вод і середньорічний водний баланс). Все це породжує низку негативних змін, посилення деградаційних процесів за умови кліматичних змін у межах досліджуваної території. При цьому малі річки залишаються основним системоформуючим чинником для місцевих ПТК. Тому актуальним є проведення додаткових досліджень сучасного стану басейнів малих річок з точки зору оптимізації використання їх рекреаційного потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Рекреаційний потенціал об'єктів природно-заповідного фонду басейнів малих річок області досліджували Л. Т. Чижевська [6; 12; 15–16; 24], З. К. Карпюк [6; 12; 15–16; 24], І. М. Нетробчук [6; 16], В. Ю. Стельмах [6; 24], С. В. Полянський, Т. О. Полянська, Н. В. Мельник, І. В. Єрко, О. В. Мельник [16], С. І. Ковальчук [12; 16], Р. Є. Качаровський [6; 12; 15–16; 24], О. В. Антипюк, О. С. Шевчук, М. М. Алексійчук [15], Д. Л. Ярмолюк, Д. В. Журба [6].

Проблемою визначення рекреаційної ємності територій природно-заповідного фонду займалась низка науковців – Л. С. Безручко, О. О. Бейдик, О. О. Вовкунович, С. А. Генсирук, А. А. Голуб, Л. С. Гринів, В. С. Кравців, М. В. Копач, С. П. Кузик, Н. В. Фоменко, Р. І. Ханбеков, Л. П. Царик, Л. М. Полетаєва, Т. А. Сафранов та ін.

Мета статті. Основною метою проведеного наукового пошуку є дослідження та оцінка природного рекреаційного потенціалу малих річок Маневицької територіальної громади, виявлення природних передумов його формування, визначення перспектив функціонування природоохоронних об'єктів у басейні малих річок громади. Для досягнення мети поставлені наступні завдання: 1) визначити основні морфометричні характеристики басейнів малих річок; 2) охарактеризувати наявну структуру природно-заповідних об'єктів; 3) розглянути природні передумови рекреаційного потенціалу об'єктів ПЗФ; 4) обчислити рекреаційну ємність об'єктів ПЗФ; 5) обґрунтувати основні заходи щодо оптимізації використання рекреаційного потенціалу та забезпечення повноцінного функціонування об'єктів ПЗФ.

Виконуючи поставлені завдання, проаналізовано інформацію і довідкові матеріали Регіонального офісу водних ресурсів у Волинській області, Управління екології та природних ресурсів Волинської ОДА, інформацію сайтів Камінь-Каширської районної державної адміністрації та Маневицької територіальної громади. У ході дослідження використано порівняльно-географічний, статистичний, аналітичний методи, проведено узагальнення та систематизацію інформації.

Виклад основного матеріалу. Об'єкти ПЗФ, виконуючи надзвичайно важливу природоохоронну функцію, одночасно є естетично привабливими у

широкому розумінні цього слова. Зачасту навіть вузькоспеціалізовані об'єкти ПЗФ насправді є лише відносно збереженими частинами ландшафтної (географічної) оболонки. Зовнішнім виразом природно-територіального комплексу є ландшафт, що у поняттєвому розумінні розглядається як вигляд, краєвид. Тому існує автоматичний асоціативний ланцюг сприйняття – «природно-заповідний об'єкт–збережений ландшафт–краєвид (*природний*)–естетично привабливий зовнішній вигляд–рекреаційно-привабливий об'єкт». Цей ланцюг сприяє намаганням наукової та екологічної спільноти виокремити та зберегти якомога більші території, які в хоч деякій мірі зберегли природні ознаки. Водночас рекреанти з урбанізованої території прагнуть насолодитися збереженим, неспотвореним краєвидом і на деякий час відчутти зв'язок з природою. Рекреаційна атрактивність спричиняє і рекреаційну дигресію. Чим більший потік рекреантів, тим більше антропогенне навантаження, тим більше руйнування ґрунтово-рослинного покриву, тим швидше естетично-привабливий рекреаційний об'єкт перестає бути таким. Така діалектична суперечність рекреаційного освоєння території. Створення екологічних стежок, виділення територій обмеженого господарського освоєння зменшує, точніше локалізує інтенсивну рекреаційну дигресію на невеликій території. Але таке вирішення проблеми прийнятне лише для великих природно-заповідних об'єктів. Тоді як природно-заповідні об'єкти, що існують чи можуть бути створені у межах басейнів або на прибережних територіях малих річок, займають незначні площі, відповідно вони найбільш чутливі до рекреаційної дигресії. Таким чином, для оптимізації рекреаційного освоєння та мінімізації дигресії необхідно передусім здійснити первинну оцінку рекреаційного потенціалу та атрактивності цих об'єктів та в подальшому оцінити їх рекреаційну ємність.

Маневицька територіальна громада утворена на підставі норм Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [21] 04 грудня 2020 р. шляхом об'єднання Заболоттівської селищної та трьох (Гутианської, Заліської та Турської) сільських рад. До неї увійшли смт Маневичі та 35 сіл: сс. Бережниця, Будки, Велика Ведмежка, Велика Яблунька, Вовчицьк, Граддя, Градиськ, Гута-Лісівська, Довжиця, Загорівка, Кам'януха, Козлиничі, Колодії, Комарове, Костюхнівка, Кукли, Лісове, Майдан, Мала Ведмежка, Мала Яблунька, Набруска, Нова Руда, Нові Підцаревичі, Новосілки, Оконськ, Підгаття, Рудка, Северинівка, Софіянівка, Троянівка, Хряськ, Цміни, Чарторийськ, Череваха, Черськ. Площа громади складає 1091.3 км², або 5,4 % від території Волинської області, а населення на 01.07.2022 р. становить 27 235 осіб (міське – 10 714 ос., сільське – 16 521 ос.). Густота населення – 25,0 ос./км². Утворено 13 старостинських округів. Центром громади є смт Маневичі. Маневицька селищна територіальна громада розташована у північно-західній частині Волинської області. Межує на півночі з

Прилісненською громадою, на північному заході – з Камінь-Каширською, на заході – з Поворською, на південному заході з Велицькою, на півдні – з Колківською громадами Волинської області, на сході – з Вараською та Полицькою громадами Рівненської області [3; 5; 8; 13; 17; 27].

Територіальна громада має потужний природний рекреаційний потенціал, що формується завдяки сприятливим кліматичним умовам, різноманіттю природних ресурсів та природно-заповідних територій.

Маневицька ТГ знаходиться в межах рівнинної підобласті Атлантико-континентальної кліматичної області помірного кліматичного поясу. Середньорічні значення за 2022 р.: температура – +9,1 °С (мінімальна температура -13,3 °С, максимальна – +33,0 °С); атмосферний тиск – 748,8 мм рт. ст. (мінімальне значення – 723,9, максимальне значення – 771,1); вологість повітря – 76 % (мінімальне значення – 20 %); швидкість вітру – 3,9 м/с. Тривалість безперервного періоду з температурою понад 0 °С становила 214 діб (з 19.04.2022 р. до 18.11.2022 р.). Упродовж періоду червень–серпень середньомісячна температура коливається в межах від 20,2 до 21,9 °С. Повторюваність ясної погоди впродовж року – 14 %, похмурої – 60 %, суцільної хмарності – 48 %. Середньомісячна хмарність коливається від 4,8 балів у серпні до 7,4 балів у грудні–січні. Середньорічна вологість становить 76 %, від 58 % у травні–червні до 93,4 % у грудні. Товщина озонового шару знаходиться поблизу нижньої межі норми – 300 D (одиниць Добсона), що зменшує ризик пошкодження відкритої поверхні шкіри ультрафіолетовим випромінюванням у теплу пору року. Тривалість залягання постійного снігового покриву становить від декількох до кількох десятків днів. При цьому середня висота снігового (впродовж останніх чотирьох років – переважно нестійкого) покриву коливається і становить 8–15 см [13; 17; 27].

Взимку переважає похмура погода – 84 % (ясна погода – 5 %) зі швидкістю вітру: 0–0,5 м/с (16 %), 0,5–2,0 (39 %), 2–4 (28 %), 4–6 (13 %). Весною переважно похмура (55 %), а повторюваність ясної погоди зростає до 16 %; вітряно – 0–0,5 м/с (23 %), 0,5–2,0 (39 %), 2–4 (27 %), 4–6 (10 %). Влітку повторюваність похмурої погоди становить 37 %, ясної – 22 %; швидкість вітру – 0–0,5 м/с (28 %), 0,5–2,0 (38 %), 2–4 (25 %), 4–6 (9 %). Восени повторюваність похмурої погоди становить 64 %, ясної – 13 %; швидкість вітру – 0–0,5 м/с (22 %), 0,5–2,0 (39 %), 2–4 (28 %), 4–6 (10 %). Максимальна повторюваність ясної погоди – 25 % (у серпні), мінімальна – 3–5 % (грудні–січні); відповідно, похмурої погоди – 84–89 % (у грудні–січні), 28 % (у серпні) [13; 17; 27].

У середньому за рік простежується 43 дні з туманом, 13 – з хуртовиною. Переважають вітри західного, північно-західного, південно-східного та південного напрямків [13; 17; 27].

Клімат характеризується м'якою зимою та нестійкими морозами, теплим літом, затяжними опадами восени та весною у вигляді дощу. Кліматичні умови сприятливі для здійснення рекреації й туризму впродовж року: у травні–серпні –

для активного й пасивного відпочинку, кліматолікування, взимку – для організації зимових видів туризму і активного відпочинку в холодний період (триває близько 60 днів) [13–14; 17; 27].

Серед водних потоків, що формують гідрографічну мережу територіальної громади, виділяють 11 річок (табл. 1). Водоймами замкнутого типу є ставки та дев'ять озер: Болотне (3 га), Кручене (2 га), Лісівське (13,8 га), Черевахівське (1,8 га), Черське (5 га), Світле (Іванівське) (2,7 га), Засвинське (частина, площею 2,2 га), Озерце (Хидча) (1,10 га), Віно (Вино) (18,5 га). З-поміж наявних річок до малих відносяться майже усі, крім рр. Стир та Стохід, оскільки їхня довжина перевищує 50 км. Основні морфометричні показники річок подано у табл. 1 [1; 4; 8; 12–13; 16; 23; 26–27]

Таблиця 1

**Основні морфометричні показники річок
Маневицької ТГ Волинської області [1; 4; 8; 12–13; 16; 23; 26–27]**

Назва річки	Куди впадає (басейн головної річки)	Довжина річки, км	Площа водозбору, км ²
р. Стир	р. Прип'ять	483,00 (в межах області 227,5)	13 130,00 (в межах області 4 885,27)
р. Стохід	р. Прип'ять	197,80	3 172,92
р. Залізниця	р. Стир	31,06	110,50
р. Оконка	р. Стир	24,74	280,54
р. Чернявка	р. Оконка	18,93	77,68
р. Піщанка	р. Стир	10,53	39,85
р. Горбах	р. Стир	12,19	90,00
р. Осина	р. Стохід	26,28	203,3
р. Череаха	р. Стохід	30,52	293,3
р. Маневка	р. Череваха	25,84	148,8
р. Підгородець	р. Оконка	13,93	86,96

Загальна довжина малих річок Маневицької ТГ становить 194,02 км, а площа водозбору – 1 330,93 км². Інформація про малі річки обмежується відомостями про їх морфометричні показники. Це вимагає проведення детального дослідження басейнів малих річок з точки зору їх сучасного стану, перспектив використання, формування природно-заповідної мережі, що сприятиме гармонізації відносин між людиною та водними екосистемами.

Водні об'єкти Маневицької громади є привабливими для використання в рекреації, а саме для короткотермінового відпочинку (купання, занять водним туризмом, плавання на човнах, рибальства) та екологічного пізнання природи (дослідження біорізноманіття територій ПЗФ). Водні ресурси ТГ мають достатній нереалізований потенціал і можуть служити основою для спорудження на їх берегах будинків і баз відпочинку, пансіонатів, створення рекреаційних зон короткочасного відпочинку. Доволі привабливою в інвестиційному плані є довготривала оренда водних плес з метою вирощування цінних видів риби, раків, а відтак – перспективного розвитку рибальського туризму [7–8; 17; 19; 27].

Вагому роль для сталого розвитку Маневицької ТГ відіграє наявний в її межах природно-заповідний фонд, що сформований згідно норм Закону України «Про природно-заповідний фонд України» [22]. За даними Управління екології та природних ресурсів Волинської ОДА [25], в межах громади знаходиться 31 об'єкт природно-заповідного фонду, зокрема шість загальнодержавного та 25 місцевого значення, загальною площею 7 486,3 га. Водночас слід зазначити, що об'єкти ПЗФ наявні в межах більшості басейнів малих річок за винятком рр. Маневка, Чернявка та Підгородець.

На території басейнів малих річок Маневицької ТГ налічується 19 об'єктів ПЗФ, зокрема чотири загальнодержавного (три ландшафтні та один ботанічний заказник) та 15 місцевого значення – 12 заказників (три ландшафтні, лісовий, три ботанічні, три загальнозоологічні, орнітологічний та гідрологічний) та три пам'ятки природи – ботанічна та дві гідрологічних [8; 10–11; 13; 20; 27].

Об'єкти загальнодержавного значення зосереджені на рр. Череваха (два ландшафтні заказники) та Осина (ландшафтний та ботанічний заказники).

У басейнах рр. Череваха (ландшафтні заказники «Кручене озеро» та «Джерела», «Градиський», загальнозоологічні – «Лазнища» та «Маневицький») та Осина (ландшафтний заказник «Стохід», «Майдан», ботанічний – «Урочище Сунічник», загальнозоологічний – «Лазнища», гідрологічний – «Озеро Болотне») налічується по п'ять заказників. У межах узбережжя р. Горбах розташувалися чотири заказники: ботанічні – «Колодіївський», «Костюхівський», «Вовчицький», орнітологічний – «Чорна долина». Три пам'ятки природи зосереджені у басейні р. Оконка: ботанічна – «Чорторійський ялинник», гідрологічні – «Оконські джерела», «Криничка». До узбережжя р. Залізниця приурочені ландшафтний заказник «Градівський» і лісовий «Градівська дубина». Поблизу р. Піщанка знаходиться загальнозоологічний заказник «Чорторійський». Загальна площа природоохронних об'єктів басейнів малих річок становить 5 536,23 га, зокрема загальнодержавного значення 1 782,9 га (32,0 %) та місцевого – 3 753,33 га (68,0 %). Щільність – 1,42 об'єкта/100 км², частка земель ПЗФ – 4,16 %. Площа ландшафтних об'єктів становить – 3 796,1 га (68,6 % –

найбільша частка від загальної площі), лісових – 7,5 га, ботанічних – 131,9 га, загальнозоологічних – 1168,8 га, орнітологічних – 419,0 га, гідрологічних – 12,93 га. Більшість об'єктів ПЗФ створені за часів незалежності. Винятком є три ботанічні заказники у басейні р. Горбах – «Колодіївський», «Костюхнівський» та «Вовчицький» (1980 р.), а також гідрологічна пам'ятка природи «Оконські джерела» (1972 р.) [8–11; 13; 18; 20; 27].

У ландшафтних заказниках (рис.1) під охороною перебувають: «Кручене озеро» (75,9 га, Указ Президента України від 10.12.1994 р., № 750/94) – лісове озеро, що поступово переходить у болото, заросле низькорослими соснами звичайними *Pinus sylvestris* і прилягаючими сосново-березовими насадженнями з домішкою дуба черешчатого *Quercus robur* 2 бонітету, віком близько 90 років, повнотою 0,7; «Джерела» (90 га, Указ Президента України від 10.12.1994 р., № 750/94) – високобонітетні ялиново-вільхові насадження (вік близько 85 років) та ялини звичайної *Picea abies*, де трапляється рідкісний вид ЧКУ – плаун річний *Lycopodium annotinum*. Територія заказника є місцем витоку р. Череваха;

а)

б)

в)

г)

г)

д)

Рис.1. Ландшафтні заказники: а) «Кручене озеро»; б) «Джерела»; в) «Стохід»; г) «Градиський»; г) «Майдан»; д) «Граддівський» [2: 8; 10–11; 13; 20]

«Стохід» (1518,0 га, Указ Президента України від 09.12.1998 р., № 1341/98) – природний комплекс, що складається із річки з притоками, заплавної луки і лісів, прибережних лісових масивів на терасах. Лісові низькобонітетні насадження складаються із вільхи чорної *Alnus glutinosa*, сосни звичайної *Pinus sylvestris*; «Градиський» (589,0 га, розпорядження голови облдержадміністрації від 12.02.1997 р., № 94) – озера карстового походження Засвинське і Хидча з оточуючими заболоченими лісовими масивами, у яких домінує сосна звичайна *Pinus sylvestris*, у заболочених ділянках – вільха чорна *Alnus glutinosa*; «Майдан» (662,6 га, рішення Волинської обласної ради (ОР) від 03.12.2002, № 4/5) – заболочені низькобонітетні вільхові насадження, що підтримують баланс р. Осина; «Граддівський» (860,6 га, рішення Волинської ОР від 18.08.2000 р., № 13/6 (реорганізований 27.12.2006 р., № 7/29)) – заболочені низькобонітетні лісові масиви із сосни звичайної *Pinus sylvestris* та берези бородавчатої *Betula pendula*, де трапляються рідкісні види птахів – лелека чорний *Ciconia nigra* та підорлик малий *Aquila pomarina*, занесені до Червоної книги України, додатків СІТЕС, Бернської, Боннської конвенцій [8; 10–11; 13; 20; 27].

У лісовому заказнику «Граддівська дубина» (7,5 га, рішення Волинської ОР 17.03.1994 р., № 17/19) під охороною перебуває ділянка високобонітетного дубового лісу природного походження із дуба черешчатого *Quercus robur* (вік близько 150 років), де у підліску переважно ростуть ліщина європейська *Corylus avellana* і крушина ламка *Frangula alnus* [2; 8; 10–11; 13; 20; 27].

У ботанічному заказнику загальнодержавного значення «Урочище Суничник» (99,0 га, Указ Президента України від 10.12.1994 р., № 750/94) під охороною держави перебувають насадження із сосни звичайної *Pinus sylvestris*

1–2 бонітету (вік близько 90 років), у яких трапляється рідкісний вид ЧКУ – вовчі ягоди пахучі *Daphne sneorum*. Вагоме природоохоронне значення мають ботанічні заказники місцевого значення. Відтак, основною функцією ботанічного заказника «Колодіївський» (9,5 га, рішення Волинської обласної ради народних депутатів від 30.12.1980 р., № 493) є збереження насаджень сосни звичайної *Pinus sylvestris* (вік до 95 років). У заказнику місцевого значення «Костюхнівський» (7,5 га) зростають низькобонітетні насадження із сосни звичайної *Pinus sylvestris* (вік близько 100 років). Територія заказника «Вовчицький» (10,0 га) приурочена охороні насаджень сосни звичайної *Pinus sylvestris* віком до 100 років [8; 10–11; 13].

«Чорна долина» (419,0 га, розпорядження Волинської ОДА від 12.12.1995 р., № 213) – орнітологічний заказник, де під охороною перебуває високобонітетний сосново-березовий масив з густим підліском із крушини ламкої *Frangula alnus*, бузини чорної *Sambucus nigra*, ліщини звичайної *Corylus avellana* і трав'яно-чагарничковим ярусом із домінуванням ягідників, у якому мешкають і розмножуються рідкісні види птахів. Серед них глушець *Tetrao urogallus*, що охороняється ЧКУ, Бернською конвенцією. Трапляється в цій місцевості лелека чорний *Ciconia nigra*, що внесений до ЧКУ, СІТЕС, Бернської, Боннської конвенцій, Угоди АЕВА [8; 10–11].

«Озеро Болотне» (9,5 га, рішення Волинської ОР від 31.07.2014, № 27/64) – гідрологічний заказник, створений для охорони мілководного озера, що поступово перетворюється у мезотрофне болото, яке межує із заплавами угіддями р. Стохід, включеними у перелік територій «Рамсарської конвенції про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення як середовище існування водоплавних птахів», як такі, що підтримують їх життєдіяльність, слугують місцями зупинки під час міграційних перельотів [10–11; 20; 27].

У загальнозоологічних заказниках перебувають під охороною: «Лазнища» (842,8 га, рішення Волинської ОР від 03.12.2002 р., № 4/5) – заболочені низькобонітетні сосново-березові насадження з ягідниками із буяхів звичайних *Vaccinium uliginosum*, брусниці звичайної *Vaccinium vitis-idaea*, чорниці миртолистої *Vaccinium myrtillus*; «Маневицький» (138,0 га, рішення Волинської обласної ради народних депутатів від 31.10.1991 р., № 226) – різновікові перезволожені низькобонітетні сосново-березові насадження повнотою від 0,6 до 0,9, висотою стовбурів дерев сосни звичайної *Pinus sylvestris* – 22,0 м, у трав'яному ярусі яких домінує орляк звичайний *Pteridium aquilinum*; «Чорторійський» (188,0 га, рішення Волинської обласної ради народних депутатів від 31.10.1991 р., № 226) – сосново-дубові різновікові насадження I бонітету, повноти 0,6–0,7 з підліском із ліщини звичайної *Corylus avellana*, крушини ламкої *Frangula alnus*, горобини звичайної *Sorbus aucuparia* [8; 10–11; 13; 20; 27].

Територія Маневицької територіальної громади характеризується різноманіттям пам'яток природи. Для ботанічної пам'ятки природи «Чорторійський ялиник» (5,9 га, рішення Волинської ОР від 09.12.1998 р., № 4/3) характерна охорона високобонітетної еталонної ділянки лісу природного походження віком близько 90 років ялини європейської *Picea abies*. Гідрологічні пам'ятки природи функціонують для збереження унікальних водних ресурсів. У межах «Оконських джерел» (0,53 га, рішення Волинської ОР депутатів трудящих від 11.07.1972 р., № 255) під охороною перебувають два потужні джерела підземних вод сумарним дебітом близько 200 м³/добу. Заслуговує на охорону гідрологічна пам'ятка «Криничка» (2,9 га, рішення Волинської ОР від 28.11.2008 р., № 24/14) – унікальне природне джерело чистої води серед низькобонітетної ділянки вільхових насаджень [8; 10–11; 13; 20; 27].

Для забезпечення стійкого довготривалого функціонування об'єктів ПЗФ необхідно вжити ряд заходів і дотримуватись певних вимог: 1) підвищити рівень охорони найбільш збережених частин території об'єктів ПЗФ; 2) здійснити зонування територій; 3) зменшити частку земель, доступних для обмеженого господарського використання; 4) локалізувати рекреаційну дигресію шляхом виокремлення екологічних стежок та маршрутів із одночасною заборонаю стаціонарних закладів розміщення, що передбачають будівельні роботи; 5) забезпечити розширення меж наявних об'єктів ПЗФ; 6) розглянути питання створення нових об'єктів ПЗФ; 7) створити екологічні служби на рівні Маневицької ТГ; 8) управління об'єктами ПЗФ здійснювати колегіально екологічною службою Маневицької ТГ та спеціальною науковою комісією (*куратором об'єкта*), пріоритетом якої буде збереження об'єкта ПЗФ; 9) підвищити статус наявних об'єктів ПЗФ місцевого значення до загальнодержавного; 10) внести об'єкти ПЗФ до місцевих та регіональних туристсько-рекреаційних маршрутів; 11) покращити інформування місцевого населення про цінність об'єктів ПЗФ, що є надзвичайно важливим чинником. Формування екологічного світогляду людини потребує довготривалої просвітницької діяльності. Лише перехід від екологічної свідомості до проактивної екологічної позиції кожної людини забезпечить дотримання високого статусу охорони об'єктів ПЗФ та сприятиме зменшенню рекреаційної дигресії [4; 6–7; 9; 15; 18–19; 24–25].

Природний рекреаційний потенціал об'єктів ПЗФ у першому наближенні відповідає рекреаційній ємності території, які він займає. Існує велика кількість методик оцінки рекреаційної ємності. На жаль, усі вони потребують адаптації до місцевих геоморфологічних, гідротермічних, гідрологічних та ґрунтово-рослинних умов. Звісно, що подібна адаптація потребує польових спостережень та проведення на ключових точках

експериментальної оцінки стійкості середовища до прояву рекреаційної дигресії. Одночасно з цим, діють загальнодержавні нормативи рекреаційного навантаження, що зазначені у Державних будівельних нормах України «Планування і забудова територій ДБН Б.2.2-12:2018». Згідно з ними, максимально допустиме одномоментне рекреаційне навантаження (*ємність*) по всій території для національних природних парків становить 0,2 ос./га, регіональних ландшафтних парків – 0,5 ос./га, лісів Лісового фонду – 3 ос./га (05-08-118М.pdf). Згідно «Методичними рекомендаціями щодо визначення максимального рекреаційного навантаження природних комплексів і об'єктів у межах природно-заповідного фонду України за зонально-регіональним розподілом» для лісових ландшафтів V стадії дигресії та 5-го ступеня ландшафтної стійкості рекреаційна ємність становить 0,8 ос.·год/га (05-08-118М.pdf). Також допустиме рекреаційне навантаження на підзону регульованої заповідності зони національного природного парку становить до 0,1 ос./га та 0,8 ос.·год/га (<http://www.golub-architects.com/blog/методика-оцінки-рекреаційної-ємност/>). Таким чином, одномоментна рекреаційна ємність ПЗФ Маневицької ТГ із врахуванням потенційно низької стійкості ландшафтів, що особливо характерно для малих за площею об'єктів ПЗФ, згідно діючих норм максимально становить 553 особи, а добова – 4429 ос.·год або 184 осіб з тривалістю перебування 24 години.

Висновки. Середній рівень освоєності території Маневицької ТГ сприяє існуванню ландшафтів, що можуть бути основою для функціонування мережі об'єктів природно-заповідного фонду. Мережа малих річок, що виступає фактором самоорганізації території, забезпечує значну атрактивність місцевості та прив'язку більшість об'єктів ПЗФ зі значним рекреаційним потенціалом. Рекреаційну ємність ПЗФ для уникнення перевантаження та інтенсифікації процесів рекреаційної дигресії рекомендуємо розраховувати, використовуючи існуючі максимально жорсткі нормативи рекреаційного навантаження 0,1 ос./га та менше. Наразі їхній значний рекреаційний потенціал ще достатньо не використовується, що й сприяє збереженню та відтворенню місцевих ландшафтів. Необхідне подальше вивчення рекреаційного потенціалу із врахуванням динаміки регіонального клімату, водного балансу, трансформації ґрунтово-рослинного покриву та розширення охоплення території за межі об'єктів ПЗФ. Детальне вивчення рекреаційного потенціалу територіальної громади дозволить визначити прогностичні ризики, сприятиме розробці заходів на місцевому рівні для вирішення екологічних проблем малих річок та їх басейнів водозбору, й надасть можливість ефективно організувати рекреацію і туризм. Адже оптимальне поєднання природоохоронних заходів та науково обґрунтованого рекреаційного природокористування сприятиме довготривалому існуванню об'єктів ПЗФ та забезпечить сталий розвиток громади.

Література:

1. Боярин М. В., Нетробчук І.М. Екологічний стан поверхневих вод басейну річки Стохід. Людина та довкілля. Проблеми неоекології : зб. наук. пр. / Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2017. № 3-4 (28). С. 120-129.
2. Волинське обласне управління лісового та мисливського господарства. URL: <https://lisvolyn.gov.ua/> (дата звернення 06.01.2023).
3. Головне управління статистики у Волинській області URL: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua.> (дата звернення 05.01.2023).
4. Горяна, О., Фесюк, В. Комплекс заходів підвищення ефективності використання й охорони джерел басейну р. Стир у межах Волинської області. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Серія : Географічні науки.* редкол.: Н. Н. Коцан. Луцьк, 2018. № 10 (383). С.46–52.
5. Децентралізація влади. URL <http://decentralization.gov.ua/region/item.> (дата звернення 04.01.2023).
6. Журба Д.В., Стельмах В.Ю., Чижевська Л. Т., Карпюк З.К., Качаровський Р. Є. Басейн р. Дурниця: рекреаційний потенціал сучасних природно-заповідних об'єктів. *Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації:* матеріали Міжнар. наук. інтернет-конференції, 29 листоп. 2022 р.: зб. наук. пр. Переяслав, 2022. Вип. 88. С.44–47.
7. Каліновський Д. Рекреаційна привабливість природних водойм Волинської області і можливості їх використання в рекреації та туризмі. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Географічні науки.* 2013. № 6. С. 43–47.
8. Камінь-Каширська РДА. URL: <http://kamadm.gov.ua/>. (дата звернення 05.01.2023).
9. Карпюк З. К., Фесюк В. О., Антипюк О. В., Качаровський Р. Є. Охорона болотних екосистем у мережі природно-заповідного фонду Волинської області. *Шацьке поозер'я в контексті змін клімату* : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., присв. 70-річчю від дня нар. проф. Петліна В. М., с. Світязь, 1–3 жовтн. 2021 р. / за заг. ред. В.О.Фесюка. Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2021. С. 15–21.
10. Карпюк З. К., Фесюк В. О. *Природоохоронні мережі Волинської області: монографія.* Луцьк : видавництво «Терен», 2021. 212 с.
11. Карпюк З. К., Фесюк В. О., Антипюк О. В. Природно-заповідний фонд Волинської області : альбом-каталог Київ, 2018. 136 с.
12. Ковальчук С.І., Качаровський Р. Є., Карпюк З.К., Чижевська Л. Т. Аспекти рекреаційного використання об'єктів ПЗФ басейну р. Оконка *Актуальні питання науки, освіти та суспільства в умовах сучасних викликів:* матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кременчук, 27 грудня 2022 р.). Кременчук, 2022. С.68-70.
13. Маневицька територіальна громада URL: <https://mg.gov.ua/> (дата звернення 04.01.2023).
14. Мельничук М. А., Мороз М. М., Павловська Т. С. Термічний режим повітря у басейні р. Стохід. *Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень* : матер XV Міжнар. наук.-практ. конфер. аспірантів і студентів (12–13 травня 2021 року, м. Луцьк). Луцьк : Вежа-Друк, 2021. С. 116–121.
15. Нетробчук І. М., Чижевська Л. Т., Качаровський Р. Є., Алексійчук М.М. Рекреаційний потенціал басейну р. Гапа (р. Ягодинка). *International scientific innovations in human life:* матер. XII Міжнар. наук.-практ. конференції, 08-10 червня 2022 р. : зб. наук. праць. Манчестер, Велика Британія, 2022. С.340-346.

16. Нетробчук І.М., Ковальчук С.І., Мельник О. В., Карпюк З. К., Чижевська Л. Т., Качаровський Р. Є. Басейн р. Череваха : рекреаційний потенціал об'єктів природно-заповідного фонду. *Innovations and prospects in modern science*: матер. І Міжнар. наук.-практ. конференції, 15-17 січня 2023 р. : зб. наук. праць. Стокгольм, Швеція, 2023. С.202-208.

17. Паспорт Маневицької громади Волинської області. URL <https://mg.gov.ua/rasport-teritorialnoi-gromadi-10-59-53-01-12-2022/> (дата звернення 05.01.2023).

18. Петлін В. М., Фесюк В. О., Карпюк З. К. Регіональна екомережа Волинської області. *Український географічний журнал*. 2021. № 2. С. 31–41. DOI : <https://doi.org/10.15407/ugz2021.02.031>

19. Полетаєва Л. М., Сафранов Т. А. Рекреаційна ємність територій деяких національних природних парків України. *Людина та довкілля. Проблеми неоекології*. Вип. 35. 2021. С.105–114. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-4224-2021-35-10>

20. Природно-заповідний фонд Волинської області. URL: <http://eco.voladm.gov.ua/category/all/locality=9>. (дата звернення 08.01.2023).

21. Про добровільне об'єднання територіальних громад Закон України від № 157–VIII від 05 лютого 2015 р. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text> (дата звернення 08.01.2023).

22. Про природно-заповідний фонд України № 2456-ХІІ від 16 червня 1992 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2456-12>(дата звернення 08.01.2023).

23. Регіональний офіс водних ресурсів у Волинській області. URL: <https://vodres.gov.ua/>(дата звернення 05.01.2023).

24. Стельмах В.Ю., Чижевська Л. Т., Карпюк З. К., Качаровський Р. Є. Рекреаційний потенціал об'єктів ПЗФ басейну р. Бистряк. *Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів*: матер. VI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 11–12 листопад. 2022 р.) / за ред. Ю. М. Барського, С. О. Пугача. Луцьк, 2022. С.77-79.

25. Управління екології та природних ресурсів Волинської ОДА. URL: <https://voladm.gov.ua/category/upravlinnya-ekologiyi-ta-prirodnih-resursiv/1/>.(дата звернення 22.01.2023).

26. Чижевська Л. Т., Лавренчук О. М., Качаровський Р. Є., Карпюк З. К., Антипюк О. В. Оцінка сучасного стану водних ресурсів Волині. *Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів : Луцьк*, 2019. 11-12 квітн. 2019 р. С. 98–101.

27. Чир Н. В., Єрко І. В., Качаровський Р. Є., Антипюк О. В. Перспективи розвитку туристичної інфраструктури Маневицького району Волинської області. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія «Географія»*. 2018. № 1. Вип. 44. С. 118–123.

References:

1. Boiaryn M. V., & Netrobchuk I.M. (2017). Ekolohichniy stan poverkhnevyykh vod baseinu richky Stokhid [Ecological condition of the surface waters of the Stokhid river basin]. *Liudyna ta dovkillia. Problemy neokolohii [Man and environment. Problems of neocology: coll. of science]* № 3-4 (28). pp. 120-129. [in Ukrainian].

2. Volynske oblasne upravlinnia lisovoho ta myslyvskoho hospodarstva. [Volyn Regional Department of Forestry and Hunting]. Retrieved from <https://lisvolyn.gov.ua>. [in Ukrainian].

3. Holovne upravlinnia statystyky u Volynskii oblasti. [Main Department of Statistics in Volyn Oblast] Retrieved from <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua>. [in Ukrainian].

4. Horiána, O., & Fesiuk, V. (2018). Komplex zakhodiv pidvyshchennia efektyvnosti vykorystannia y okhorony dzherel baseinu r. Styr u mezhakh Volynskoi oblasti [A set of measures to improve the efficiency of use and protection of the sources of the Styr river basin within the Volyn region.]. *Naukovyi visnyk Shkhidnoevropeiskoho natsionalnoho universytetu im. Lesi Ukrainky. Seriya : Heohrafichni nauky [Scientific Bulletin of the East European National University named after Lesya Ukrainka. Series: Geographical sciences.]* № 10 (383). pp.46–52. [in Ukrainian].

5. Detsentralizatsiia vlady. [Decentralization of power.] Retrieved from <http://decentralization.gov.ua/region/item>. [in Ukrainian].

6. Zhurba D.V., Stelmakh V.Iu., Chyzhevska L. T., Karpiuk Z.K., & Kacharovskiy R. Ye. (2022). *Basein r. Durnytsia: rekreatsiyni potentsial suchasnykh pryrodno-zapovidnykh ob'ektiv* [Basin of the Durnytsia river: recreational potential of modern nature reserves]. Tendentsii ta perspektyvy rozvytku nauky i osvity v umovakh hlobalizatsii [Trends and prospects for the development of science and education in the conditions of globalization]: materialy Mizhnar. nauk. internet-konferentsii. Pereiaslav. [in Ukrainian].

7. Kalinovskyi D. (2013). *Rekreatsiina pryvablyvist pryrodnykh vodoim Volynskoi oblasti ta mozhlyvosti yikh vykorystannia v rekreatsii ta turyzmi* [Recreational attractiveness of natural reservoirs of Volyn region and possibilities of their use in recreation and tourism] *Visn. Shkhidnoievrop. nats. un-tu imeni Lesi Ukrainky*. [Visn. Eastern Europe. nat. Lesya Ukrainka University.] Vyp. 6 (255). [in Ukrainian].

8. Kamin-Kashyrska RDA. [Kamin-Kashirsk RDA] Retrieved from <http://kamadm.gov.ua/>. [in Ukrainian].

9. Karpiuk Z. K., Fesiuk V. O., Antypiuk O. V., & Kacharovskiy R. Ye. (2021). *Okhorona bolotnykh ekosystem u merezhi pryrodno-zapovidnoho fondu Volynskoi oblasti* [Protection of swamp ecosystems in the network of nature reserve fund of Volyn region.]. *Shatske poozeria v konteksti zmin klimatu* [The Shatsk Lake District in the context of climate change]: materialy VI Mizhnar. nauk.-prakt. konf., Lutsk, [in Ukrainian].

10. Karpiuk Z. K., & Fesiuk V. O. (2021). *Pryrodookhoronni merezhi Volynskoi oblasti: monohrafiia* [Nature protection networks of Volyn region: monograph.]. Lutsk : [in Ukrainian].

11. Karpiuk, Z. K., Fesiuk, V. O., & Antypiuk, O. V. (2018). *Pryrodno-zapovidnyi fond Volynskoi oblasti* : albom-kataloh. Kyiv [Nature reserve fund of Volyn region: album-catalog.]. [in Ukrainian].

12. Kovalchuk S.I., Kacharovskiy R. Ye., Karpiuk Z.K., & Chyzhevska L. T. (2022). *Aspekty rekreatsiinoho vykorystannia ob'ektiv PZF baseinu r. Okonka* [Aspects of recreational use of the PZF facilities of the Okonka river basin]. Aktualni pytannia nauky, osvity ta suspilstva v umovakh suchasnykh vyklykiv [Current issues of science, education and society in the conditions of modern challenges]: mater. Mizhnar. nauk.-prakt. konf. Kremenchuk [in Ukrainian].

13. Manevytska terytorialna hromada [Manevytsia territorial community]. Retrieved from: <https://mg.gov.ua/>. [in Ukrainian].

14. Melnychuk M. A., Moroz M. M., & Pavlovska T. S. (2021). *Termichniy rezhym povitria u baseini r. Stokhid* [The thermal regime of the air in the basin of the Stokhid River.]. *Moloda nauka Volyni: priorityety ta perspektyvy doslidzhen* [Young science in Volyn: research priorities and perspectives] : mater. KhV Mizhnar. nauk.-prakt. konfer. Lutsk. [in Ukrainian].

15. Netrobchuk I. M., Chyzhevska L. T., Kacharovskiy R. Ye., & Aleksiiichuk M.M. (2022). *Rekreatsiyni potentsial baseinu r. Hapa (r. Yahodynka)* [Recreational potential of the Hapa river basin (Yahodynka river)]. International scientific innovations in human life [International scientific innovations in human life]: mater. KhII Mizhnar. nauk.-prakt. konferentsii, Manchester. [in Velykobrytaniia].

16. Netrobchuk I.M., Kovalchuk S.I., Melnyk O. V., Karpiuk Z. K., Chyzhevska L. T., & Kacharovskiy R. Ye. (2023). *Basein r. Cherevakha: rekreatsiyni potentsial ob'ektiv pryrodno-zapovidnoho fondu* [Cherevakha River basin: recreational potential of nature reserve objects fund]. Innovations and prospects in modern science [Innovations and prospects in modern science]: mater. I Mizhnar. nauk.-prakt. konferentsii, Stokholm. [in Shvetsiia].

17. *Pasport Manevytskoi hromady Volynskoi oblasti* [Passport of the Manevytsk community of the Volyn region.]. Retrieved from: <https://mg.gov.ua/pasport-teritorialnoi-gromadi-10-59-53-01-12-2022/>. [in Ukrainian].

18. Petlin V. M., Fesiuk V. O., & Karpiuk Z. K. (2021). Rehionalna ekomerezha Volynskoi oblasti [Regional eco-network of the Volyn region.]. *Ukrainskyi heohrafichnyi zhurnal* [Ukrainian Geographical Journal]. № 2. pp. 31–41. [in Ukrainian].

19. Poletaieva L. M., & Safranov T. A. (2021). Rekreatsiina yemnist terytorii deiakykh natsionalnykh pryrodnykh parkiv Ukrainy [Recreational capacity of the territories of some national natural parks of Ukraine]. *Liudyna ta dovkillia. Problemy neoekologii* [Man and environment. Problems of neoecology.]. Vyp. 35. pp.105–114. [in Ukrainian].

20. Pryrodno-zapovidnyi fond Volynskoi oblasti. [Nature Reserve Fund of Volyn Region] Retrieved from <http://eco.voladm.gov.ua/category/all/locality=9>. [in Ukrainian].

21. Zakon Ukrainy «Pro dobrovilne obiednannia terytorialnykh hromad» [Law of Ukraine "On Voluntary Association of Territorial Communities"]vid № 157-VIII vid 05 liutoho 2015 r. zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>. [in Ukrainian].

22. Zakon Ukrainy «Pro pryrodno-zapovidnyi fond Ukrany»[Law of Ukraine "On the Nature Reserve Fund of Ukraine"] № 2456-XII vid 16 chervnia 1992 roku. URL: zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/2456-12>. [in Ukrainian].

23. Rehionalnyi ofis vodnykh resursiv u Volynskii oblasti.[Regional office of water resources in Volyn region] Retrieved from <https://vodres.gov.ua/>. [in Ukrainian].

24. Stelmakh V.Iu., Chyzhevska L. T., Karpiuk Z. K., & Kacharovskiy R. Ye. (2022). *Rekreatsiyni potentsial obektiv PZF baseinu r. Bystriak* [Recreational potential of the PZF objects of the Bystryak river basin.]. *Suspilno-heohrafichni chynnyky rozvytku rehioniv* [Socio-geographic factors of regional development]: mater. VI Mizhnar. nauk.-prakt. konf. Lutsk. [in Ukrainian].

25. Upravlinnia ekologii ta pryrodnykh resursiv Volynskoi ODA. [Department of Ecology and Natural Resources of Volyn Regional State Administration] Retrieved from <https://voladm.gov.ua/category/upravlinnya-ekologiyi-ta-prirodnih-resursiv/1>[in Ukrainian].

26. Chyzhevska L. T., Lavrenchuk O. M., Kacharovskiy R. Ye., Karpiuk Z. K., & Antypiuk O. V. (2019). *Otsinka suchasnoho stanu vodnykh resursiv Volyni.*[Assessment of the current state of water resources in Volyn.] *Suspilno-heohrafichni chynnyky rozvytku rehioniv*[Socio-geographical factors of regional development]: materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. inter.-konf. Lutsk. [in Ukrainian].

27. Chyr N. V., Yerko I. V., Kacharovskiy R. Ye., & Antypiuk O. V. (2018). *Perspektyvy rozvytku turystychnoi infrastruktury Manevtytskoho raionu Volynskoi oblasti* [Prospects for the development of tourist infrastructure in the Manevtytsky district of the Volyn region]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii «Heohrafii»* [Scientific notes of Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatiuk. "Geography" series.] № 1. pp. 118–123. [in Ukrainian].

Vydavatel:
Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. , Česká republika
International Economic Institute s.r.o. Praha, České republika

Magazín
Věda a perspektivy

№ 1(20) 2023

Podepsáno k tisku ze dne 24. leden 2023
Formát 60x90/8. Ofsetový papír a tisk
Headset Times New Roman.
Mysl. tisk. oblouk. 8.2. Náklad 100 kopií.